

Miljøtilladelse

Udvidelse af kvægbrug

Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V

16.1.2019

Teknik & Miljø
Esbjerg Kommune

ESBJERG KOMMUNE

Natur & Vandmiljø

Torvegade 74

6700 Esbjerg

Telefon: 7616 1616

E-mail: miljo@esbjergkommune.dk

Web: www.esbjergkommune.dk

Sag nr.: 18/30781

Sagsansvarlig: PINI

Copyright: Alle kort og luftfoto: copyright DDO ®, ©COWI

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	4
TILLÆGSE TIL DRIFT AF HUSDYRPRODUKTION	5
EJENDOMS- OG BEDRIFTSOPLYSNINGER	5
FORUDSÆTNINGER OG VILKÅR	5
UDNYTTELSE OG BORTFALD	8
MEDDELELSESPLIGT	9
ØVRIGE FORHOLD	9
OFFENTLIGGØRELSE	9
KLAGEVEJLEDNING	9
MILJØTEKNISK BESKRIVELSE OG VURDERING	11
INDLEDNING	11
BESKRIVELSE AF HUSDYRBRUGET	11
Husdyrbrugets beliggenhed	11
Driftsbygninger	14
Dyrehold, staldsystem og produktionsareal	16
Foder	19
Husdyrgødning	19
Ressourceforbrug og reststoffer	20
Affald	21
Spildevand/restvand	22
HUSDYRBRUGETS PÅVIRKNINGER AF OMGIVELSERNE – LUGT, STØJ, MM.	24
Lugt	24
Støj, transport og rystelser	25
Støv, fluer og skadedyr	28
Lys	28
Driftsforstyrrelser og uheld	29
HUSDYRBRUGETS PÅVIRKNINGER AF LANDSKAB OG NATUR	30
Landskab og kulturmiljø	30
Ammoniakpåvirkning af naturområder	31
Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)	37
BEDST TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT)	38
SAMLET VURDERING	38
HØRING	38
AFGØRELSE	38
BILAG 1:	39
BILAG 2:	40
BILAG 3:	41
BILAG 4:	45

Indledning

Dette forslag til miljøtilladelse fastlægger de vilkår, der skal gælde for udvidelse og drift af husdyrproduktionen på Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg i Esbjerg Kommune. Vilkårene sikrer, at udvidelse og drift af husdyrbruget kan ske uden at påvirke miljøet væsentligt.

Miljøet skal i denne sammenhæng forstås som omgivelserne i bred forstand, herunder befolkning, landskab, jord, grundvand, overfladevand og natur med dens bestande af vilde planter og dyr.

Esbjerg Kommune har udarbejdet en miljøteknisk beskrivelse og vurdering af ansøgningen. Denne beskrivelse og vurdering danner baggrund for afgørelsen om miljøtilladelse, herunder de stillede vilkår.

Forslaget til miljøtilladelse har været i offentlig høring i 2 uger. Kommunen har i forbindelse med høringen ikke modtaget bemærkninger til projektet.

Tilladelse til drift af husdyrproduktion

Esbjerg Kommune har afgjort, at kvægbruget på Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V kan udvides og drives som ansøgt.

Tilladelsen omfatter:

- Produktionsareal i kostalden på 1.116 m² gylle og 117 m² dybstrøelse.
- Produktionsareal i ungdyrstalden på 478 m² gylle og 31 m² dybstrøelse.
- Produktionsareal i kalvestalden på 149 m² dybstrøelse.
- Etablering af gyllebeholder på 3.500 m³
- Etablering af vaskeplads på 20 m²

Tilladelsen meddeles efter § 16 b i lovbekendtgørelse nr. 1020 af 6. juli 2018 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (husdyrbrugloven).

Samtidig meddeles dispensation fra afstandskravet til boring. Dispensation meddeles efter § 9 stk. 3 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

Der er nærmere redegjort for de vurderinger der ligger til grund for afgørelsen i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering.

Ejendoms- og driftsoplysninger

Tilladelsen gives til husdyrbruget beliggende Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V, matrikel nr. 2u m.fl. Kokspang By, Hostrup. Ejendomsnummeret er 168393. Bedriftens CVR nr. er 33421486 og CHR nr. er 42664. Husdyrbruget ejes og drives af Karsten Rudbech Jørgensen, Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V.

Forudsætninger og vilkår

Esbjerg Kommune forudsætter, at husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet i ansøgningen, skema nr. 207438. Tilladelsen meddeles på vilkår, der sikrer at husdyrbruget med det ansøgte ikke medfører væsentlig virkning på miljøet.

Tilladelsen meddeles på følgende vilkår:

Husdyrproduktion

1. Husdyrholdet skal være sammensat og staldindretningen udført som beskrevet nedenfor:

Staldnavn	Dyregruppe samt staldsystem	Produktionsareal m ²
Kostald	Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal).	1.116
	Flexgruppe: Alle kvæg, heste, får og geder; Dybstrøelse.	117
Ungdyrstald	Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal).	478
	Flexgruppe: Alle kvæg, heste, får og geder; Dybstrøelse.	31
Kalvestald	Flexgruppe: Alle kvæg, heste, får og geder; Dybstrøelse.	147
	Får og geder; Dybstrøelse	2

Indretning og drift

2. Ændringer i ejerforhold, eller hvem der er ansvarlig for husdyrbruget, skal meddeles Esbjerg Kommune.

3. Husdyrbruget og dens omgivelser skal renholdes, så det ikke giver anledning til gener for omgivelserne.
4. Vaskepladsen må ikke etableres førend boring (DGU nr. 121-1052/121-1555) er sløjfet. Sløjfning af boringen skal udføres af person med A- eller B-bevis jf. bekendtgørelse om uddannelse af personer, der udfører boringer på land.
5. Vaskpladsen skal udføres i bestandige materialer, som er uigennemtrængelige for fugt og der skal være afløb fra pladsen. Vaske- og regnvand fra pladsen skal ledes til gyllebeholder. Pladsen skal indrettes med minimum 3 % hældning mod afløb svarende til kravene i landbrugets byggeblad nr. 103.11-03 om vaskeplads til landbrugsmaskiner. Alternativ kan pladsen afgrænses med kanter.

Husdyrgødning

6. Arealet til opbevaring af fast husdyrgødning på møddingspladsen fra kvæg, heste, får og geder må maksimalt være 56 m².
7. Overfladearealet af den nye gyllebeholder på 3.500 m³ må maksimalt være 893 m².
8. Overpumpning af gylle fra gyllebeholder til gyllevogn og lign skal foregå under opsyn, således at spild undgås, og der tages størst muligt hensyn til omgivelserne.
9. Påfyldning af gyllevogne og lignende skal ske enten med gyllevogne som har påmonteret pumpe og returløb eller foregå på en plads med afløb til opsamlingsbeholder for flydende husdyrgødning eller. Pladsen skal rengøres for spild af flydende husdyrgødning umiddelbart efter, at perioden med daglig påfyldning af gylle er afsluttet. Pladsen skal mindst have tæthed og faldforhold svarende til kravene i Landbrugets Byggeblad nr. 103.11-2.

Olie og kemikalier

10. Ved håndtering af brændstof, smøremidler og kemikalier må der ikke opstå spild med deraf følgende risiko for forurening af jord og grundvand.
11. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund således at spild kan opsamles, og der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
12. Opbevaring af olier og kemikalier skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes forskrift for opbevaring af olie- og kemikalier.

Affald

13. Opbevaring af erhvervsaffald, herunder olie- og kemikalieaffald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes regulativ for erhvervsaffald.

14. Bortskaffelse af olie- og kemikalieaffald og øvrigt affald skal ske i overensstemmelse med Esbjerg Kommunes til enhver tid gældende regulativer.

Lugt

15. Husdyrbrugets drift må ikke give anledning til lugtgener som af tilsynsmyndigheden vurderes at være væsentlige for området.

Transport

16. Transport af gylle til- og fra anlægget skal foregå via markvejen vest for ejendommen.
17. Transport af grovfoder til anlægget skal efter kl. 22 foregå via markvejen vest for ejendommen.

Støj

18. Den eksterne støjbelastning fra husdyrbruget må i intet punkt- målt eller beregnet ved nærmeste nabobeboelse med tilhørende arealer i tilknytning til boligen - overstige nedenstående værdier.

	Tidsinterval	Grænseværdi	Midlingstid
Hverdage	Kl. 07.00-18.00	55 dB(A)	8 timer
Lørdage	Kl. 07.00-14.00	55 dB(A)	7 timer
Lørdage	Kl. 14.00-18.00	45 dB(A)	4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45 dB(A)	8 timer
Aften	Kl. 18.00-22.00	45 dB(A)	1 time
Nat	Kl. 22.00-07.00	40 dB(A)	½ time

De angivne værdier for støjbelastningen er de ækvivalente, korrigerede lyd-niveauer i dB(A) målt eller beregnet i punkter 1,5 m over terræn. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden.

Støjvilkårene omfatter al støj fra husdyrbruget på ejendommens bygningsparcel, det vil sige også støj fra andet en faste tekniske installationer.

19. Maksimalværdien af støjniveauet om natten (kl. 22.00 - 07.00) må ikke overstige 55 dB (A) i ethvert punkt på opholdsarealer ved boliger i det åbne land.
20. Hvis kommunen finder det nødvendigt, skal ejer for egen regning lade udføre støjmålinger og/eller -beregninger af støjen fra husdyrbruget for at dokumentere, at støjgrænserne i ovennævnte vilkår er overholdt. Hvis grænserne konstateres overholdt, kan der højst pålægges ejer at få foretaget én støjmåling og eller -beregning om året. Målingerne/beregningerne skal foretages

på/for de mest støjbelastede områder udenfor husdyrbrugets grund og under de mest støjbelastede driftsforhold - eller efter anden aftale med kommunen." Målinger/beregninger skal foretages af et firma eller laboratorium, der er godkendt af Miljøstyrelsen til at udføre "Miljømåling - ekstern støj".

Støv

21. Driften af husdyrbrugets anlæg må ikke medføre væsentlige støvgener udenfor ejendommens eget areal.

Skadedyr

22. Opbevaring af foder skal ske på sådan en måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter mv.).
23. Der skal overalt på ejendommen udføres effektiv flue- og skadedyrsbekæmpelse i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Lys

24. For at undgå lysgener skal lyset slukkes når det ikke er påkrævet for produktionen eller af dyrevelfærdsmæssige årsager.
25. Lyset i staldbygningerne skal i tidsrummet 00:00-05:00 slukkes eller sænkes til 25 lux.

Uheld

26. Beredskabsplanen, der fastlægger hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, skal revideres årligt og skal kunne forevises ved miljøtilsyn på ejendommen. Planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte og andre, der arbejder på bedriften.

Udnyttelse og bortfald

En tilladelse efter §16b bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år efter, at tilladelsen er meddelt. Hvis en del af tilladelsen ikke er udnyttet, bortfalder tilladelsen for denne del.

Med udnyttet menes her, at byggeriet faktisk er afsluttet.

Hvis en tilladelsen efterfølgende ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, der ikke har været udnyttet i de seneste 3 år. Udnyttelse anses her for at foreligge, når mindst 25 % af det tilladte eller godkendte produktionsareal udnyttes driftsmæssigt. Med driftsmæssig udnyttelse forstås, at der på det pågældende produktionsareal mindst produceres 50 % af det mulige indenfor rammerne af dyrevelfærdskrav eller andre relevante krav.

Meddelelesespligt

Kommunens tilladelse gælder for det konkrete projekt. Husdyrbruget må ikke udvides eller ændres bygnings- eller driftsmæssigt på en måde der indebærer forøget forurening før udvidelsen eller ændringen er godkendt. Hvis der sker ændringer i grundlaget for kommunens vurdering, skal der indsendes en ny ansøgning til kommunen. Dette gælder for eksempel ændringer i forhold til størrelsen af produktionsarealet, ændringer i dyretypen eller ændringer af staldsystem. Esbjerg Kommune skal have lejlighed til at vurdere, hvorvidt udvidelsen/ændringen kræver en ny tilladelse eller om udvidelsen/ændringen kan ske indenfor rammerne af denne tilladelse.

Øvrige forhold

Afgørelsen omfatter alene forholdet til husdyrbrugloven. Øvrige relevante tilladelser og godkendelser skal indhentes særskilt.

Der er ikke taget stilling til udledningen af tag- og overfladevand fra eksisterende byggeri. Der kan såfremt det viser sig nødvendigt pga. hydraulisk overbelastning af vandløbet, blive meddelt påbud om afhjælpende foranstaltninger.

Etablering af nye anlæg må ikke igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Esbjerg Kommune. Visse anlæg kræver dog ikke byggetilladelse. Det anbefales at kontakte Byggeri, Esbjerg Kommune for afklaring heraf.

Terrænregulering kan kræve landzonetilladelse og i nogle tilfælde også tilladelse efter anden lovgivning. For eksempel fastsætter vandløbsloven, at der ikke uden tilladelse må ændres på vandets naturlig afløb til anden ejendom eller hindre det naturlige afløb af vand fra højere liggende ejendomme. Kontakt Byggeri, Esbjerg Kommune inden du terrænregulerer, for at få en vurdering af hvilke tilladelser der evt. kræves.

Husdyrbruget skal til enhver tid leve op til de gældende regler i love og bekendtgørelser, uanset at de nævnte krav og regler kan være en skærpelse af denne tillades vilkår.

Offentliggørelse

Afgørelsen annonceres den 16. januar 2019 på Miljø- og Fødevareministeriets Digital MiljøAdministration (www.dma.mst.dk) og Esbjerg Kommunes hjemmeside (Esbjerg Kommunens hjemmeside www.esbjergkommune.dk/om-kommunen/annoncer/landbrug.aspx).

Klagevejledning

Afgørelsen kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber den 13. februar 2019 kl. 23:59.

Klageberettigede er ansøger, Miljøministeren, Styrelsen for Patientsikkerhed, enhver der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald, samt foreninger og organisationer i det omfang de har klageret.

En klage skal indsendes via Klageportalen. Klageportalen kan findes via forsiden på www.naevneneshus.dk. Klageportalen ligger også på www.borger.dk og www.virk.dk. Man logger sig på med NEM-ID.

Klagen sendes automatisk via Klageportalen til Esbjerg Kommune. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Esbjerg Kommune i Klageportalen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der indsendes uden om Klageportalen, med mindre der er særlige grunde til det. Hvis man ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal man sende en begrundet anmodning til Esbjerg Kommune. Anmodningen sendes så vidt muligt elektronisk til miljo@esbjergkommune.dk eller pr. brev til Esbjerg Kommune, Natur- og Vandmiljø, Torvegade 74, 6700 Esbjerg. Esbjerg Kommune sender herefter anmodningen videre til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som træffer afgørelse om hvorvidt anmodningen kan imødekommes.

Når man klager opkræves der et gebyr. Gebyret er 900 kr. for borgere og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer. Gebyret betales med betalingskort i Klageportalen og tilbagebetales hvis:

1. Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
2. Klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
3. Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence.

Afgørelsen kan desuden indbringes til prøvelse hos domstolene inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Udnyttelse af tilladelsen

Ifølge husdyrbrugloven har en klage over miljøtilladelsen som udgangspunkt ikke opsættende virkning. Det betyder, at miljøtilladelsen kan udnyttes uanset eventuelle klager, men dette begrænser dog ikke Miljø- og Fødevareklagenævnets mulighed for at ændre eller ophæve Esbjerg Kommunes afgørelse. Det vil være Miljø- og Fødevareklagenævnet, som kan oplyse om hvorvidt en klage har opsættende virkning.

Miljøteknisk beskrivelse og vurdering

Indledning

Husdyrbruget på Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V har søgt om at etablere en ny gyllebeholder samt vaskeplads. Der foretages desuden mindre ændring i den eksisterende ungdyrstald.

Denne del af tilladelsen indeholder en nærmere beskrivelse af ansøgningen og en vurdering af de miljøpåvirkninger, som ansøgningen giver anledning til.

Vurderingerne er foretaget med udgangspunkt i de beskyttelsesniveauer og retningslinjer, der er i husdyrbrugloven og tilhørende bekendtgørelser og vejledning¹. Påvirkningen af omgivelserne er beskrevet og vurderet dels i forhold til gener for omkringboende (lugt, støj, støv, fluer m.v.), og dels i forhold til påvirkning af miljø, natur og landskab.

Beskrivelse af husdyrbruget

Karsten Rudbech Jørgensen søger om miljøtilladelse til at etablere en ny gyllebeholder og vaskeplads på Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V. Samtidig søges der om miljøtilladelse for at kunne udnytte den fleksibilitet i sammensætningen af dyreholdet, som den nye husdyrregulering giver mulighed for.

På vegne af ansøger har SAGRO den 9. november 2018 indsendt ansøgning om miljøtilladelse via det it-baserede ansøgningssystem på www.husdyrgodkendelse.dk.

I forbindelse med behandlingen af ansøgningen har der været behov for supplerende oplysninger. Der har været mailkorrespondance med ansøgers konsulent og ansøgningsskemaet er revideret og genindsendt løbende. Det endelige ansøgningsskema har nr. 207438 og er version 3.

Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget er beliggende i landzone i område "06-030-140 Område omkring Hjejlund" i Esbjerg Kommuneplan 2018-2030. Anvendelsen fastlægges til jordbrugsområde med det sigte at fremme erhverv som landbrug, skovbrug, gartneri og lignende. Overflødige landbrugsbygninger kan bruges til andet formål såfremt det ikke kræver om- eller tilbygning.

Placeringen af husdyrbruget fremgår af kort 1.

---

¹ Husdyrbrugloven (LBK nr. 1020 af 6. juli 2018 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.); Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen (BEK nr. 1021 af 6. juli 2018 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug); Husdyrgødningsbekendtgørelsen (BEK nr. 1076 af 28. august 2018 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. med senere ændringer) samt Miljøstyrelsens digitale husdyrvejledning.

Kort 1. Husdyrbrugets beliggenhed

Husdyrbruget ligger ca. 2,5 km fra eksisterende byzoneområde (Hjerting). Nærmeste lokalplanlagte område er beliggende ca. 240 m vest for husdyrbruget. Området er udlagt til flugtskydebane.

Nærmeste nabobeboelse med landbrugspligt er Sønderhedevej 40, som ligger ca. 153 m fra nærmeste staldbygning. Nærmeste nabobeboelse uden landbrugspligt er Kokspang Hedevej 18, som ligger ca. 421 m sydøst for anlægget

Husdyrbrugloven fastsætter en række afstandskrav til husdyrbrugets beliggenhed.

De gældende afstandskrav og de aktuelle afstande fremgår af nedenstående tabel.

Nærmeste	Afstand	Beskrivelse	Afstandskrav
Nabobeboelse	153 m	Målt fra nærmeste stald	50 m
Lokalplanområde	240 m	Område udlagt til flugtskydningsbane, målt fra nærmeste stald	50 m
Byzoneområder	2,5 km		50 m
Sommerhusområde	> 50 m		50 m
Naboskel	70 m	Mål fra ny gyllebeholder til naboskel mod nord	30 m
Beboelse på samme ejendom	23 m	Mål fra nærmeste stald	15 m
Levnedsvirksomhed	> 25 m		25 m
Almen vandindvindingsanlæg	> 50 m		50 m
Ikke almen vandindvindingsanlæg	Ca. 1 m	Målt fra eksisterende kostald	25 m
Vandløb	Ca. 850 m	Nærmeste vandløb er beliggende øst for ejendommen. Mål fra gyllebeholder	15 m /100 m for gyllebeholder til åbent vandløb
Dræn	> 15 m		15 m
Sø	Ca. 300 m	Nærmeste sø er beliggende ca. 300 m sydøst for ejendommen	15 m/100 for gyllebeholder til sø > 100m ²
Offentlig vej/privat fælles vej	Ca. 100 m	Vej syd for ejendommen	15 m
Kategori 1 og 2 natur	> 10 m		10 m

Tabel 1. Oversigt over afstande sammenholdt med afstandskrav i husdyrlovgivningen.

Husdyrbruget opfylder de gældende afstandskrav. Dog er vaskepladsen samt de eksisterende staldbygninger placeret indenfor afstandskravet på 25 m til boring (DGU nr. 121-1052/121-1555).

Staldbygninger

Produktionsarealet i kalvestalden er uændret. I kostalden og ungdyrstalden inddrages der ikke nye produktionsarealer. I nudrift er nakkebomsarealet trukket fra i produktionsarealet, mens det er valgt at tage nakkebomsarealer med i ansøgt drift. Derfor sker der beregningsteknisk en øgning af produktionsarealet på 52 m² i kostalden og 53 m² i ungdyrstalden, selvom der reelt ikke er en ændring i det udnyttede areal i staldene.

Afstandskravet på 25 m til boring gælder ved ændringer der medfører forøget forurening. Kommune har mulighed for at dispensere fra afstandskravet.

Beregningsteknisk sker der en øget emission, eftersom produktionsarealet i kostalden og ungdyrstalden øges. Afstandskravet er derfor gældende. Der ændres dog reelt ikke på den drift der er på ejendommen i dag, og der er alene tale om, hvorvidt nakkebomsarealer er medregnet eller ej. Der er således ikke tale om, at ikke udnyttede arealer i bygningen inddrages til stald. På den baggrund vurderer Esbjerg Kommune, at der ikke er en øget forureningsrisikoen for boringen og at der kan meddeles dispensation fra afstandskravet, jf. § 9 stk. 3 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

Vaskeplads

Vaskepladsen ønskes etableret ca. 13 m fra boringen. Etablering af en ny vaskeplads vurderes at medføre en øget risiko for forurening af boringen og Esbjerg Kommune agter derfor ikke at dispensere fra afstandskravet.

Ansøger ønsker mulighed for at kunne etablere vaskepladsen, såfremt boringen på sigt sløjfes.

I miljøgodkendelsen stilles der derfor vilkår om, at boringen skal være sløjfet før end vaskepladsen må etableres. Sløjfning af boringen skal udføres af person med A- eller B-bevis jf. bekendtgørelse om uddannelse af personer, der udfører boringer på land. Desuden stilles der vilkår til indretning af vaskepladsen.

Driftsbygninger

På ejendommen vil der efter udvidelsen være følgende bygninger, som angivet i nedenstående tabel.

Nr.	Anvendelse	Bemærkninger
1	Kostald	1.116 m ² produktionsareal - sengestald med spalter 117 m ² produktionsareal - dybstrøelse
2	Kalvestald	149 m ² produktionsareal - dybstrøelse
3	Ungdyrstald	478 m ² produktionsareal - sengestald med spalter 31 m ² produktionsareal - dybstrøelse
4	Maskinhus	
5	Gylletank	1.600 m ³
6	Gylletank (ny)	3.500 m ³ . Diameter på 33,5 m og dybde på 4 m. højde over jordoverflade er 2,5 m.
7	Møddingsplads	56 m ²
8	Foderlade	Plansilo med afløb til gyllekanaler
9	Stuehus	
10	Maskinhus	Opbevaring af olie, kemikalier mv.
11	Plansilo	980 m ² og 280 m ²
12	Befæstet areal	
13	Vaskeplads (ny)	5 * 4 m. Afløb til gyllekanaler. Etableres ved eksisterende befæstet areal ved gylleomrører og med direkte afløb til denne. Det er et krav, at den eksisterende boring sløjfes før end vaskepladsen må etableres.

Tabel 2: Bygningsforklaring

Driftsbygningernes placering fremgår af kort 2. I forbindelse med byggeriet af gyllebeholderen vil den eksisterende private markvej blive rykket lidt for at gøre plads til beholderen.

Kort 2: Situationsplan

Der er samtidig medsendt kort der viser placering af kemikalier, olietanke, boring mv.

Kort 3: Oversigtskort

Dyrehold, staldsystem og produktionsareal

I ansøgningen er der for hvert staldafsnit angivet oplysninger om dyretype, staldsystem og produktionsareal. Oplysningerne fra ansøgningen fremgår af nedenstående tabel.

Af § 33 i husdyrbrugloven fremgår det, at kommunen skal foretage en samlet vurdering af alle udvidelser foretaget indenfor de seneste 8 år. Ansøgningen indeholder derfor oplysninger om både ansøgt drift, nudrift og 8 årsdrift.

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Nr. 1 - Køer 1990		Naturlig ventilation	6 m	(#130839) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	1116
				(#130840) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	117
Nr. 2 - Kalve	293	Naturlig ventilation	3 m	(#130845) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	147
				(#130848) Får og geder. Dybstrøelse	0	2
Nr. 3 - Ungdyr	924	Naturlig ventilation	6 m	(#130849) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	31
				(#130850) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	478
Sum						1891
Nudrift						
Nr. 1 - Køer 1990		Naturlig ventilation	6 m	(#130841) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	117
				(#130842) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	1064
Nr. 2 - Kalve	293	Naturlig ventilation	3 m	(#130846) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	147
Nr. 3 - Ungdyr	924	Naturlig ventilation	6 m	(#130851) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	0
				(#130852) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	425
				(#130853) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	31
Sum						1784
8 års drift						
Nr. 1 - Køer 1990		Naturlig ventilation	6 m	(#130843) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	1064
				(#130844) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	117
Nr. 2 - Kalve	293	Naturlig ventilation	3 m	(#130847) Flexgruppe: Alle kvæg; Heste, Får og Geder; Dybstrøelse	0	147
Nr. 3 - Ungdyr	924	Naturlig ventilation	6 m	(#130854) Flexgruppe: Alle kvæg; Dybstrøelse	0	31
				(#130855) Flexgruppe: Alle kvæg; Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	0	425
				(#130856) Kalve, (under 6 mdr.). Dybstrøelse	0	0
Sum						1784

Tabel 3: Oplysninger om dyretype, staldsystem og produktionsareal

Nudrift og 8 års drift:

I ansøgningen er nudrift og 8 års drift opgjort på baggrund af den hidtidige lovlige produktion på ejendommen på baggrund af følgende:

- Miljøgodkendelse efter §12 i Lov om miljøgodkendelse af husdyrbrug til at udvide kvægbesætningen. Afgørelsen er meddelt oktober 2014.
- Accept efter anmeldeordningen til at etablere et maskinhus. Afgørelsen er meddelt d. oktober 2013.
- Miljøtilsyn på ejendommen februar 2016

Produktionsarealet i nudrift vurderes at være korrekt angivet i ansøgningen. Der er anvendt fleksgrupper i nudrift. Det er i nudrift ikke tilladt at flekse mellem dyrekategorier, men det er uproblematisk, at der beregningsteknisk er angivet fleksgruppe i nudrift, da den reelle dyrekategori har samme ammoniakemission.

Ansøgt drift:

I alle tre stalde er der valgt fleksgrupper. Det betyder, at der på det aktuelle produktionsareal frit kan skiftes mellem de dyrekategorier der indgår i fleksgruppen. Staldsystemet fastholdes.

På ejendommen er der desuden nogle kælekaniner. De er indtastet som 2 m² dybstrøelse med får og geder, da det ikke er muligt at vælge kaniner som dyrekategori i husdyrgodkendelse.dk.

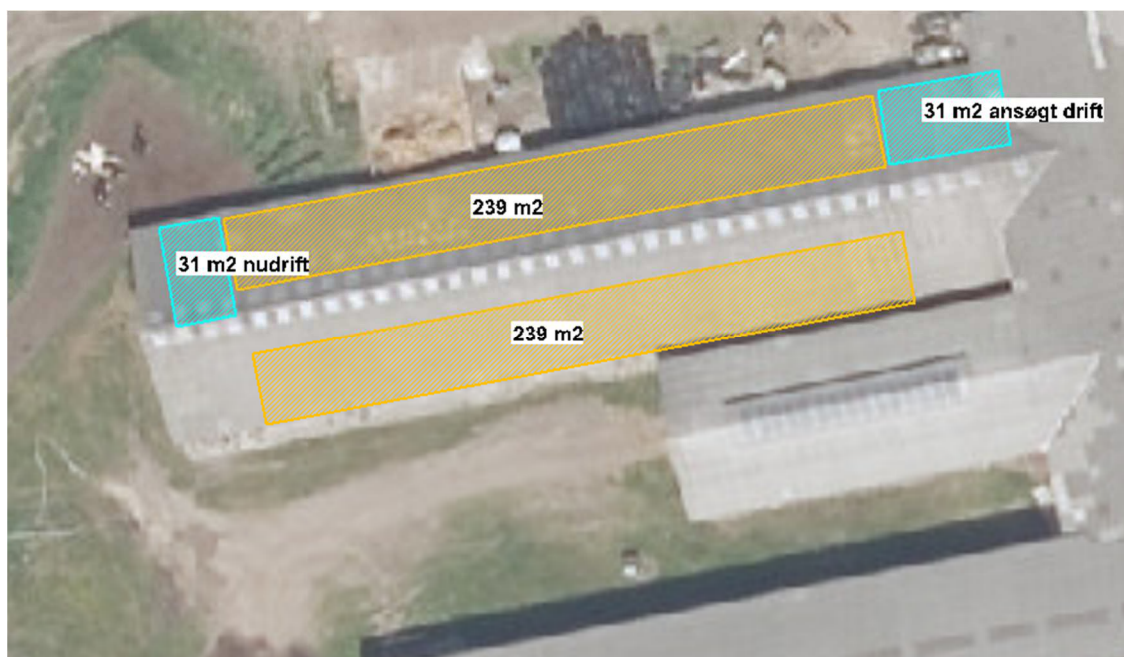
I ansøgningen er der medsendt en nærmere beskrivelse af produktionsarealet i de enkelte stalde. Produktionsarealet defineres som det areal i stalden, hvor dyrene kan opholde sig og har mulighed for at afsætte gødning (dvs. arealer hvor dyrene kan stå, gå og ligge).

Kostald

Produktionsarealet er opgjort ud fra byggetegning over stalden (se bilag 1). Nakkebomsarealet er medtaget i ansøgt drift. I nudrift og 8-årsdrift er nakkebomsareal trukket fra. Dette er årsagen til at m² produktionsareal stiger i ansøgt drift. Der indtages ikke nyt areal i stalden og der er således ikke en reel stigning af det udnyttede areal i stalden.

Ungdyrstald

Produktionsarealet er opmålt og skitse over indretning ses af kort 4. Nakkebomsarealet er medtaget i ansøgt drift. I nudrift og 8-årsdrift er nakkebomsareal trukket fra. Dette er årsagen til at m² produktionsareal for sengestald med spalter stiger i ansøgt drift. Stalden er desuden i nudrift indrettet med 31 m² til sygeboks. I forhold til miljøgodkendelsen fra 2014 etableres der et nyt dybstrøelsesareal på 31 m² i ansøgt drift. Dette areal anvendes til kalve. Samtidig sløjfes de 31 m² dybstrøelsesboks til sygebokse. Samlet set er m² dybstrøelsesareal dermed uændret.

Kort 4: Angivelse af produktionsareal i ungdystalden

Kalvestald

Produktionsarealet er opgjort ud fra byggetegning (se bilag 2). Der sker ingen ændringer i denne stald.

I tilladelsen stilles der vilkår til produktionsarealet størrelse, samt til dyretypen og staldsystemet i de enkelte staldafsnit.

Foder

Etablering og drift af ensilageopbevaring, herunder ensilage i markstakke, skal ske i overensstemmelse med reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen. På husdyrbrug opbevares ensilage i foderladen samt i udendørs plansiloer.

Ved behov for opbevaring af ensilage i marken, fastsætter husdyrgødningsbekendtgørelsen krav om, at næringsstoffer fra ensilagerester og lignende skal kunne optages af de efterfølgende afgrøder.

Det er kommunens vurdering, at opbevaringen af ensilage er tilstrækkelig reguleret ved reglerne i Husdyrgødningsbekendtgørelsen, og at der ikke er behov for at fastsætte yderligere vilkår.

Husdyrgødning

I ansøgningen er der oplyst følgende om lager, gødningstype og opbevaringskapacitet.

Opbevaringslagre					
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Dimension	Areal (m ²)
Ansøgt drift					
Nr. 5 - Eksisterende gylletank	Flydende			22,5 m * 4 m	365
Nr. 6 - Ny gylletank 3500 m ³	Flydende			33,5 m * 4 m	893
Nr. 7 - Møddingsplads	Fast				56

Tabel 4: Oversigt over opbevaringslagre og gødningstyper.

Opbevaringsanlæg	Før udvidelsen (m ³)	Efter udvidelsen (m ³)
Gylletank (bygning 5)	1.600	1.600
Ny gylletank (bygning 6)		3.500
Gyllekanaler	956	956
I alt	2.556	6.056

Tabel 5: Oversigt over opbevaringskapacitet

Flydende husdyrgødning omfatter gylle og hvad, der i øvrigt ledes til gylleanlægget i form af drikkevandsspild og andet spildevand der ledes til gyllebeholderen. Hertil kommer afløb fra plansiloer, befæstede arealer og møddingsplads.

Dybstrøelse fra husdyrholdet opbevares på møddingsplads eller som kompost i markstak. Dybstrøelse betegnes som kompostlignende, når der har ligget i stalden eller på møddingspladsen i minimum 3-4 mdr.

Typen af husdyrgødning og arealet af opbevaringslageret er væsentlige forudsætninger for beregninger i it-ansøgningen. I miljøtilladelsen stilles der derfor vilkår, der fastholder forudsætningerne.

Husdyrgødningsbekendtgørelsen fastsætter krav til husdyrbrugets opbevaringskapacitet så det sikres, at udbringning af gødning kan ske i overensstemmelse med udbringningsreglerne.

Husdyrbruget har pligt til at udarbejde en opdateret opgørelse over kapaciteten, når der foretages ændringer på husdyrbruget. I forbindelse med miljøtilsyn på husdyrbruget vil Esbjerg Kommune sikre, at opbevaringskapaciteten er tilstrækkelig og at der foreligger en opdateret kapacitetsopgørelse baseret på det aktuelle dyrehold.

Oplag af kompost i marken skal ske i overensstemmelse med reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen, der bl.a. fastsætter krav til placering og overdækning af markstakke samt førelse af logbog. Oplag af kompost i marken vurderes at være tilstrækkelig reguleret ved reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen og der fastsættes ikke yderligere vilkår hertil.

Ressourceforbrug og reststoffer

I ansøgningen er der oplyst følgende om ressourceforbrug og reststoffer.

Vand

Vandforbruget på denne bedrift anvendes primært til drikkevand og markvanding. Der anvendes vand fra egen boring, hvorpå der er installeret vandmåler.

Til kvæg anvendes drikkekar, som er udformet og placeret, så unødigt vandspild undgås. Lækager identificeres, stoppes og repareres hurtigst muligt.

Vaskeautomat til malkeanlæg er forsynet med vandsparer. Der bruges vand til forkøling af mælken. Vandet opsamles og genbruges til vask af malkestald.

Energi

På ejendommen anvendes der energi i form af el og dieselolie. Elforbruget anvendes hovedsagligt til malkning, køling af mælk, gyllepumpning og belysning. Af energibesparende teknikker kan nævnes:

- Vakuumpumpen til malkeanlægget er frekvensstyret, hvilket reducerer både energiforbruget og støj niveauet.
- Systemet til opvarmning af vand til vask af køletank og malkeanlæg justeres, dels så vandet ikke opvarmes mere end nødvendigt, og dels så den opvarmede vandmængde passer til forbruget.
- Mælkekøleanlægget kontrolleres en gang om året af et autoriseret kølefirma, hvorved eventuelle finindstillinger foretages, dette kan give store energibesparelser.
- Der anvendes dagslysstyrret lys i stalden, hvilket betyder, at lysstyrken i stalden reguleres i forhold til dagslyset.
- Udendørs belysning er dagslysstyret eller har bevægelsessensor, hvorved unødvendigt energi forbrug undgås.
- Belysningen i staldene er etableret med lavenergiarmaturer.
- Staldene er med naturlig ventilation og der er derfor ikke energiforbrug til dette.

Olie

På ejendommen anvendes der olie i form af diesel- og smøreolie. Dieselolie anvendes til landbrugsmaskinerne f.eks. i forbindelse med markarbejdet. Dieselolien opbevares i maskinhuset (bygning 10) i en overjordisk tank på 2.500 liter fra 2014. Tanken er placeret på fast bund uden afløb og er forsynet med automatisk slukning ved påfyldning.

Spildolie opbevares samme sted i olietønder. Der vil maksimalt være 100 liter om året. Oftest tages spildolie med af leverandøren, alternativt afleveres på det kommunale modtagestation eller afhentes af godkendt firma.

Kemikalier og pesticider

På ejendommen anvendes der kemikalier hovedsagligt i form af pesticider og rengøringsmidler. Rengøringsmidler opbevares ved malkerbotter og i maskinhus. Pesticider og øvrige kemikalier der er klassificerede og mærket som giftige eller meget giftige opbevares i aflåst kemikalieskab på fast bund uden afløb i maskinhuset bygning 10.

Nødvendige rengøringsmidler/kemikalier/pesticider bruges op i ejendommens drift, hvorved der normalt ikke er kemikalieaffald til bortskaffelse. Hvis reglerne ændres så et kemikalie, der tidligere har været benyttet på ejendommen, bliver ulovligt at bruge, bortskaffes eventuelle rester hurtigst muligt til Kommunal Modtagestation.

Medicin

Dyrlægen udskriver den nødvendige medicin. Eventuelle medicinrester returneres til dyrlæge eller apotek. Det er dog sjældent at det sker, da alt det indkøbte opbruges. Skarpe og spidse genstande opbevares i lukket beholder i stalden, og afleveres til dyrlæge eller på kommunal genbrugsstation.

Det er Esbjerg Kommunes vurdering, at byggeriet af ny gyllebeholder og vaskeplads samt den mindre ændring der sker i ungdyrstalden ikke medfører et væsentlig øget ressourceforbrug. Der foreligger tilladelse til indvinding af 10.000 m³ vand fra egen boring til husdyrproduktionen. Ændringerne på husdyrbruget påvirker ikke behovet for indvinding af vand.

Det er Esbjerg Kommunes vurdering, at husdyrbrugets drift ikke adskiller sig væsentlig fra lignende bedrifter og at der ikke forekommer særligt ressourceforbrugende aktiviteter på ejendommen. Ressourceforbruget forventes derfor ikke at have en væsentlig indvirkning på miljøet.

Der stilles ikke særlige vilkår. Olietanke er omfattet af olietankbekendtgørelsen² om indretning, etablering og drift af heraf.

Affald

I den daglige drift vil der være en række affaldsprodukter til bortskaffelse via kommunale ordninger og modtagestationer. Affaldet tilstræbes opbevaret og bortskaffet i overensstemmelse med affaldsregulativerne for Esbjerg Kommune.

Forbrændingseget affald (plast, pap og papirsække ol.): Opbevares i 400 liter container vest for bygning 2. Containeren tømmes hver 3. uge. Der er pt. aftale om tømning med Marius Pedersen.

---

² Bekendtgørelse nr. 1611 af 10. december 2015 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines.

Ikke forbrændingseget affald (f.eks. eternit, glaserede fliser og tegl, imprægneret træ ol): Der er normalt ikke "Ikke forbrændingseget affald" i den daglige drift. I tilfælde af den type affald bortskaffes det til genbrugspladsen. Eventuelt jernaffald bortskaffes til skrothandler.

Der er ikke affald til dagrenovation i forbindelse med bedriften (kommunen henter dagrenovation fra stuehuset).

Der er intet grønt affald på ejendommen.

Øvrigt farligt affald som f.eks. lysstofrør, elsparepærer, oliefiltre, batterier eller spraydåser indsamles i maskinhus. Brugte batterier tages ofte med retur af leverandør. Andet leveres til kommunal modtagestation.

Døde dyr tilmeldes til afhentning af DAKA senest 24 timer efter dødsfaldet er konstateret.

Husdyrbruget vurderes ikke at frembringe affald ud over ovenstående affaldsfraktioner.

Korrekt opbevaring og bortskaffelse af affald sikrer mindst mulig belastning af miljøet. Opbevaring skal ske således, at der ikke kan ske forurening af det omgivende miljø herunder jord, overfladevand og grundvand. Affaldet skal bortskaffes enten til genanvendelse/genbrug, forbrænding med nyttiggørelse af energien eller deponering.

Alle har pligt til at kildesortere affald. Genanvendelse/genbrug har højeste prioritet, mens deponering kun benyttes, hvis affaldet ikke kan genanvendes/genbruges, ikke er forbrændingseget, eller det ikke skal specialbehandles.

Husdyrbrug er omfattet af Esbjerg Kommunes regulativ for husholdningsaffald samt regulativ for erhvervsaffald. Der stilles i miljøtilladelsen vilkår om, at husdyrbrugets affald skal bortskaffes i henhold til Esbjerg Kommunes gældende regulativer, ligesom der stilles vilkår til opbevaring og håndtering af olie- og kemikalier.

Spildevand/restvand

Alle afløbsforhold er uændrede i forhold til tidligere miljøgodkendelse.

Der er intet sanitært spildevand fra driftsbygninger.

Alt processpildevand fra driftsbygningerne ledes til gylletank. Overfladevand fra plansiloer, møddingsplads og det befæstede areal omkring plansiloer ledes til gyllebeholderne, se afløbsforholdene på nedenstående kort. Vask af maskiner foregår på det befæstede areal ved gyllebeholderne og møddingspladsen, således at spildevandet bliver ledt til gyllebeholderne.

Kort 5: Afløbsforhold

Der er søgt om en ny vaskeplads, men etablering af den nye vaskeplads kan alene ske under forudsætning af, at eksisterende boring sløjfes forinden. Hvis der etableres en ny vaskeplads, vil vask af maskiner foregå her. Sprøjten fyldes og skylles i marken.

Indretning af vaskepladser er beskrevet i landbrugets byggeblad nr. 12.01-03. Der stilles vilkår til indretning af vaskepladsen i miljøgodkendelsen. Ansøger har oplyst, at pladsen etableres med fald således, at vand overfladisk ledes direkte til eksisterende fortank. Der etableres således ikke nye afløbsrør eller afløbsriste.

Vand fra den nye plads vil blive ledt til gyllebeholderen og udbringes efter reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Tagvand fra bygning 1 ledes til dræn, medens tagvand fra resterende bygninger nedsiver.

Det vurderes, at den samlede håndtering af spildevand sker på forsvarlig vis og at husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af spildevand/restvand er tilstrækkelige til at beskytte omgivelserne mod forurening fra spildevand.

Hvis tagvand/overfladevand på et senere tidspunkt ønskes afledt til vandløb, forudsætter dette en udledningstilladelse. Såfremt eksisterende rørledninger ønskes anvendt, og der er andre brugere af denne rørledning, så skal der desuden søges om tilladelse til medbenyttelse i henhold til vandløbsloven.

Husdyrbrugets påvirkninger af omgivelserne – lugt, støj, mm.

Enhver husdyrproduktion giver anledning til lugt inden for de nærmeste omgivelser. Hvor stort et område der påvirkes af lugt, afhænger af hvor stort et produktionsareal der er på ejendommen og hvilken dyreart der er tale om. Desuden spiller vindretning, terræn- og beplantningsforhold ind.

Husdyrproduktion kan herudover medføre støj, samt gener fra lys, fluer og andre skadedyr. Særligt i forbindelse med driftsforstyrrelser og uheld er der risiko for påvirkning af jord, grundvand og overfladevand.

Påvirkning af landskabet samt den omgivende natur behandles nedenfor i afsnittet om husdyrbrugets påvirkning af landskab og natur.

Lugt

Lugt stammer primært fra staldene. Desuden kan lugt forekomme i forbindelse med pumpning, omrøring og udbringning af husdyrgødning.

Overpumpning af gylle til gyllebeholderen sker ca. 26 gange pr. år. Varigheden er ca. 0,5 time pr. gang. Dette forventes ikke at ændre sig i ansøgt drift. Omrøring af tanken foretages før udkørsel på mark primært om foråret. Med de aktuelle afstande til naboer vurderes det, at disse aktiviteter ikke giver anledning til væsentlige gener.

Håndtering af husdyrgødning reguleres af husdyrgødningsbekendtgørelsen. For yderligere at imødegå uheld ved håndtering og pumpning af gylle inklusive påfyldning af gyllevogne, stilles der regulerende vilkår til dette.

Der er naturlig ventilation i alle stalde.

Lugtgener fra stalden vurderes på grundlag af det beskyttelsesniveau for lugt, som er fastlagt i husdyrlovgivningen. Hvis beskyttelsesniveauet for lugt er overholdt, vurderes husdyrbruget som udgangspunkt ikke at give anledning til væsentlige lugtgener.

Husdyrbruget skal overholde bestemte lugtgeneafstande. Geneafstanden beskriver den afstand, som der minimum skal være fra husdyrbruget til forskellige områder. Geneafstanden fastsættes under hensyntagen til forskellige områders følsomhed overfor lugt. Eksempelvis vil beboere i landområder med tilknytning til landbrugserhverv oftest have en højere tolerancetærskel overfor lugt end beboere i byområder. Beboelsesejendomme med landbrugspligt er ikke omfattet af beskyttelsesniveauet for lugt.

Geneafstanden beregnes i ansøgningssystemet efter to forskellige modeller hhv. den "ny lugtvejledning" og "FMK-vejledningen". Det er den længste geneafstand der skal overholdes. I beregningerne korrigeres der for vindretning og påvirkning fra andre husdyrbrug i det omfang det er relevant.

Resultatet af lugtberegninger fremgår af nedenstående tabel.

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnitsafstand	Genekriterie overholdt
Kokspang Hedevej 18 	0	FMK	76,5	76,5	467,3	Ja
Kokspang Hedevej 5 	0	NY	156,3	156,3	633,5	Ja
Sønderhedevej 31 	0	NY	156,3	156,3	288,6	Ja
Sjælborg By, Hostrup 	0	FMK	242	242	2534,2	Ja

Tabel 6: Resultat af lugtberegninger.

Nærmeste bolig uden landbrugspligt er Kokspang Hedevej 18. Nærmeste samlede bebyggelse er Kokspang (angivet som Kokspang Hedevej 5), mens nærmeste lokalplanlagte område er flugtskydebanen 240 m vest for ejendommen (angivet som Sønderhedevej 31). Nærmeste byzone er Sjælborg By, Hostrup.

Geneafstanden afsættes normalt i centrum af stalden. I ansøgningen er der flere staldafsnit, der hver bidrager med lugt. Ansøgningssystemet beregner derfor en vægtet gennemsnitsafstand, som tager hensyn til lugten fra de enkelte stalde og staldenes indbyrdes placering. For at beskyttelsesniveauet er overholdt, skal den vægtede gennemsnitsafstand være større end den korrigerede geneafstand.

I ansøgningen er den vægtede gennemsnitsafstand større end den korrigerede geneafstanden til hhv. nabobeboelse, samlet bebyggelse og byzoneområde. Beskyttelsesniveauet for lugt er dermed overholdt og husdyrbruget forventes ikke at give anledning til væsentlige lugtgener for omkringboende.

Lugt vil kunne registreres udenfor geneafstanden, men i en grad, så man ikke vil karakterisere det som væsentlig generende.

Der stilles vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til væsentlige lugtgener.

Støj, transport og rystelser

De væsentligste støjklender på et husdyrbrug er malke- og køleanlæg, pumper, staldventilation, støj fra transportere, mv.

Overpumpning af gylle til gylletank sker ca. 26 gange pr. år med en varighed af ca. ½ time pr. gang. Dette forventes ikke at ændre sig efter udvidelsen. Oprøring af gylletank foretages før udkørsel på mark primært om foråret.

Al ventilation er naturlig ventilation, hvorfor der ikke er støj fra mekaniske ventilatorer.

Stationære støjklender vurderes ikke at give anledning til væsentlig støjgener for naboer.

I Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om "ekstern støj fra virksomheder" anføres ingen grænseværdier for støjbelastningen fra virksomheder ved boliger i det åbne land. Dog anføres, at man som udgangspunkt ved fastsættelse af støjgrænser ved nærmest liggende boliger bør anvende de grænseværdier, der gælder for områder med blandet bolig- og erhvervsbebyggelse. Disse værdier fastsættes som vilkår i miljøtilladelsen.

For at sikre mulighed for indgreb stilles vilkår om, at Esbjerg Kommune kan stille krav om, at beregning / måling af virksomhedens støjbelastning i omgivelserne udføres på virksomhedens bekostning.

Støjbelastningen fra transporter vurderes ud fra antallet af til- og frakørsler. Tabellen nedenfor indeholder en oversigt over transporttyper og antal for både nudrift og ansøgt drift. Interne transporter, for eksempel i forbindelse med fodring, er ikke inkluderet i tabellen.

Transporttype	Nudrift	Ansøgt
Indkøbt foder	26	26
Afhentning af mælk	183	183
Brændstof	16	16
Husdyrgødning*	190	190
Husdyr til og fra ejendommen	60	60
Halm	10	10
Grovfoder**	210	210
Døde dyr	15	15
Renovation	18	18
I alt	728	728

Tablet 7: Oversigt over transporter. En transport svarer til en til- og frakørsel.

* Antallet afhænger af sammensætning af dyrene og kan variere.

** En del af transporterne sker direkte via marker og til lager.

Der forventes ikke flere transporter i forbindelse med ansøgningen. Produktionen af husdyrgødning på ejendommen øges ikke, og den mængde gylle der tidligere er transporteret til opbevaring på anden ejendom opbevares nu på ejendommen og køres ud herfra. Etablering af gyllebeholderen ændrer således ikke på det samlede antal transporter.

Transporter forekommer i forbindelse med levering af foder, gødning, brændstof og andre forbrugsstoffer. Der sker desuden transporter i forbindelse med afhentning af mælk, levende og døde dyr samt intern på bedriften. Endelig er der transporter i forbindelse med udbringning af husdyrgødning samt hjemtransport af afgrøder.

De fleste transporter er med husdyrgødning og afgrøder. Her er støjpåvirkningen fra transporter begrænset til kortere periode i forbindelse med sæsonen for gyllekørsel og høst. I højsæsonen kan det være nødvendigt med transporter i weekenden og uden for normal arbejdstid.

Andre transporter foregår normalt i dagtimerne og på hverdage. Afhentning af mælk og levende dyr kan dog ske døgnet rundt i henhold til mejeriets/slagteriets køreplaner.

Udgangspunktet er, at færdsel på offentlig vej alene reguleres af politiet efter færdselslovens regler. I en tilladelse kan der derfor primært stillet vilkår om anvendelse af bestemte adgangsveje til bedriften. For husdyrbrugets egne køretøjer kan der herudover stilles vilkår om, hvilke veje der skal benyttes ved til- og frakørsel. Endelig kan der stilles vilkår om, at til- og frakørsel kun må ske på bestemte tidspunkter.

Spørgsmål om f.eks. belastning af det lokale vejnet reguleres ikke af husdyrgodkendelsesloven, men af den relevante vejlovgivning og afgøres af de relevante vejmyndigheder.

Der er to indkørsler til ejendommen – se kort 6.

Kort 6: Indkørsler til Sønderhedevej 42

Kørsel til de tre marker bag skoven mod nord og markerne lige omkring anlægget kommer ikke på offentlig vej, men sker ved at anvende markvejen mod nord. Når den nye gylletank er etableret, anvendes markvejen mod syd til alle øvrige transporter med gylle og markvejen forventes også anvendt til hovedparten af transporterne med ensilage.

På nuværende tidspunkt flyttes en del gylle til ekstern tank med lastbil om vinteren, disse transporter sker via indkørsel forbi nabo. I fremtiden vil der ikke være behov for at flytte gyllen med lastbil, da den opbevares i ny gylletank. Dermed minimeres antallet af transporter i forbindelse med nærmeste nabo.

Afhentning af mælk, udbringning af gylle og hjemtransport af grovfoder udgør den største andel af transporter. Ved afhentning af mælk er der transporter tæt forbi nærmeste nabo på Sønderhedevej 40. Da der er tale om en transport hver anden

dag med lastbil, vurderes denne transport ikke at give anledning til væsentlige gener for naboen.

Ansøger har oplyst, at transporter i forbindelse med udbringning af gylle sker via markvejen og dermed ikke forbi nærmeste naboer. Transporterne vurderes derfor ikke at give anledning til støjgener for naboer. Det fastholdes med vilkår, at transporter med gylle skal foregå via markvejen.

Ansøger har tilsvarende oplyst, at transporter med grovfoder fortrinsvis også vil ske via markvejen. Esbjerg Kommune vurderer, at de transporter der sker forbi nærmeste nabo ikke giver anledning til væsentlige gener og at de vejledende grænseværdier for støj vurderes at være overholdt i dag- og aftentimer. Dog vurderes det vanskeligt at overholde de vejledende støjgrænser i nattetimerne. Der stilles derfor vilkår om, at såfremt der sker transport med grovfoder efter kl. 22, skal transporterne foregå via markvejen.

Støj i forbindelse med til- og frakørsel samt støj fra interne transporter (trafik på egen grund) reguleres af de fastsatte vilkår til støj.

I forbindelse med transporter kan der opstå vibrationer fra køretøjerne. Dette forventes dog ikke at være i et omfang der overstiger, hvad der almindeligvis må forventes fra kørsler på landets veje. Der forventes ikke væsentligt flere transporter som følge af miljøgodkendelsen. Rystelser fra transporter vurderes derfor ikke at give gener for omgivelserne.

Støv, fluer og skadedyr

Støvgener kan opstå ved håndtering af foder og halm og i særlige tilfælde fra trafik til og fra husdyrbruget. Det vurderes, at driften, i betragtning af afstanden til naboer, vil kunne foregå uden at det medfører støvgener. For at sikre, at tilsynsmyndigheden kan håndhæve støvgener, stilles dog vilkår om, at husdyrbruget ikke må give anledning til støvgener, som tilsynsmyndigheden finder væsentlige.

Ansøger oplyser, at der foretages regelmæssig bekæmpelse af fluer, rotter og mus. Alle udendørsarealerne samt områder omkring foderopbevaring holdes ryddeligt og renholdt.

I dybstrøelse bliver der sprøjtet med fluebekæmpelsesmidler.

Ansøger oplyser, at der ikke i nudriften har været problemer med fluer og rotter. Ved mistanke om forekomst af rotter sker der anmeldelse til kommunen. Ved eventuel forekomst af rotter, vil rottebekæmpelse foretages af den kommunale rottebekæmpelse.

Det vurderes, at ejendommens skadedyrsbekæmpelse er tilfredsstillende. Der stilles vilkår om, at fluer og skadedyr skal bekæmpes i overensstemmelse med retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Der stilles desuden vilkår om, at opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for hold af skadedyr.

Lys

Der er lysplader i taget i de eksisterende stalde. Lyset i staldene begrænses i nattetimerne. Der sidder nogle små lamper i gavlen på den eksisterende kostald. Udendørsbelysningen er reguleret af bevægelsescensorer.

Det vurderes, at husdyrbruget kan drives, uden at det medfører væsentlig lyspåvirkning af omgivelserne. Der stilles vilkår om, at lyset skal være slukket, når det ikke er påkrævet af produktionsmæssige eller dyrevelfærdsmæssige årsager. Ligeledes stilles der vilkår om, at lyset i stalden i tidsrummet fra kl. 0:00 – 05:00 skal slukkes eller sænkes til 25 lux.

Driftsforstyrrelser og uheld

I ansøgningen er der redegjort for følgende:

Redegørelse for mulige uheld:

Umiddelbare risici for uheld i forbindelse med driften, der kan medføre en øget forurening, vil være: Spild af kemikalier eller olie, brand, uheld med eller ved gyllebeholdere, herunder f.eks. beskadigelse af gyllebeholdere ved strejfen eller påkørsel, eller på anden måde ved lækage eller overløb, der vil medføre udsivning af gylle. Kontrol med gødningsmængder, gødningsanvendelse, antal dyr etc. udføres efter gældende lovkrav (gødningsregnskab og husdyrindberetning) og kontrolleres af Landbrugsstyrelsen. Der anvendes og udarbejdes mark-/gødningsplaner. Det er et styringsredskab der sikrer, at afgrøderne gødes efter behov, at gødning tilføres markerne når vejret tillader det så næringsstofudledningen til det omgivende miljø minimeres.

Minimering af risiko for uheld

Dieseltank står på fast betongulv uden afløb og er installeret med automatisk slukning ved påfyldning. Hvis der sker spild af olie under påfyldning, som ikke umiddelbart kan fjernes ved afgravning eller ved brug af sugemateriale (savsmuld eller lignende), vil både Alarmcentral (tlf. 112) og Miljøvagt blive kontaktet. Hvis der er mistanke om, at olie eventuelt kan sive ud af tanken, vil tanken blive tømt for olie.

Såfremt det drejer sig om en mængde, som ejer ikke selv har mulighed for at fjerne, vil enten brandvæsenet eller en slamsuger, der må tage imod olieaffald, blive kontaktet, så tanken kan blive tømt. Såfremt der er sket spild, der ikke kan fjernes, vil både Miljøvagten og Alarmcentralen (tlf. 112) blive kontaktet.

Påfyldning af vand på marksprøjte foregår hjemme på ejendommen, mens påfyldning af kemikalier foregår ude i marken. Opbevaring af kemikalier sker i maskinhuset, bygning 10, i aflåst skab på fast bund uden afløb.

Gyllebeholdere er underlagt 10-års kontrol, hvor en kontrollant kontrollerer beholderens tæthed og kabler over og under terræn. Minimum én gang årligt kontrolleres gyllebeholdere visuelt for eventuelle kabelbrud, skader på kabelbeskyttelse, revner og utætheder i elementer. Ved skade eller tegn på skade, kontaktes leverandør af gylletanke for udbedring af skade.

Ved påkørsel eller strejfen af gyllebeholdere med maskiner eller andet vil eventuelle revner blive tilset med det samme og udbedret straks. Hvis revnen ikke kan udbedres ved egen hjælp, vil beholderproducenten blive kontaktet om assistance.

Hvis gyllebeholderen skulle springe, vil alarmcentralen blive kontaktet øjeblikkeligt. Ved driftsuheld, hvor der er sket, eller hvor der er fare for at ske en større forurening af omgivelserne, vil alarmcentralen straks blive kontaktet på tlf.: 112.

Gyllebeholdere er beliggende i en afstand af ca. 900 m fra Hostrup Bæk og ca. 390 m fra en sø syd for gyllebeholdere. Der er derved mere end 100 m til vandløb

og søer og da terrænet ikke hælder mere end 6 grader er der i husdyrgødningsbekendtgørelsen ikke fastsat særlige krav til sikring af gyllebeholdere. I tilfælde af lækage på gyllebeholderen vil der ikke ske en hurtig afstrømning, da terrænet omkring ejendommen er forholdsvist fladt.

På baggrund af beholdernes beliggenhed og terrænforhold vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrgødningsbekendtgørelsens generelle krav til håndtering af husdyrgødning er tilstrækkelige til at imødegå forurening i forbindelse med et eventuelt gylleudslip og at der i det konkrete tilfælde ikke er behov for at skærpe husdyrbekendtgørelsens regler for sikring af gyllebeholdere. Dog stilles der i miljøtilladelsen vilkår om, at pumpning af gylle skal foregå under opsyn.

Opbevaring af olie- og kemikalier er beskrevet i afsnittet om råvarer og hjælpestoffer. Der stilles vilkår til håndtering og opbevaring af olier og kemikalier og affald herfra, samt til tankning på tæt bund.

Esbjerg Kommune finder, at der på et husdyrbrug af denne størrelse, bør forefindes en beredskabsplan, som sikrer, at der i forbindelse med uheld kan ske hurtig og målrettet indsats til begrænsning af forurening af det eksterne miljø. Husdyrbruget har udarbejdet en beredskabsplan, der beskriver hvornår og hvordan der skal reageres. Denne er indsendt i forbindelse med miljøtilsyn på ejendommen i 2016. Der stilles vilkår om, at beredskabsplanen skal revideres årligt, at planen skal kunne forevises tilsynsmyndigheden på forlangende, og at planen skal være tilgængelig og synlig for ejendommens ansatte.

På baggrund af ovennævnte beskrivelse og de stillede vilkår vurderes det, at husdyrbruget har taget de nødvendige foranstaltninger til at imødekomme uheld og unormale driftsforstyrrelser.

Husdyrbrugets påvirkninger af landskab og natur

Bygningsmæssige ændringer på et husdyrbrug kan indvirke på den landskabelige oplevelse, såvel som på kulturmiljøet.

Ammoniakfordampningen fra husdyrbruget kan påvirke den omkringliggende natur med dens bestande af vilde planter og dyr samt deres levesteder.

Landskab og kulturmiljø

I bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse mv. af husdyrbrug fremgår det, at kommunen skal vurdere, hvorledes nybyggeri påvirker det omkringliggende landskab. Kommunen skal i den forbindelse foretage en afvejning af på den ene side placeringen af det ønskede byggeri og nødvendigheden for det pågældende husdyrbrug overfor på den anden side de landskabelige hensyn i området.

Placering og erhvervmæssig nødvendighed:

Det ansøgte omfatter almindeligt landbrugsbyggeri af en størrelse, der må betragtes som normal og repræsentativ for moderne dansk landbrugsbyggeri. Husdyrgødningsbekendtgørelsen fastsætter bl.a. regler for, hvor stor en opbevaringskapacitet for husdyrgødning, der som minimum skal være på et husdyrbrug. På Sønderhedevej 42 er der ikke tilstrækkelig opbevaringskapacitet i egne beholdere, og derfor er der indgået en aftale om opbevaring af husdyrgødning på en anden ejendom. På den baggrund vurderes det, at det ansøgte er erhvervmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom.

Landskabelige hensyn og vurdering:

I forbindelse med byggeriet af nye anlæg er der foretaget en landskabsanalyse. Denne er vedlagt i sin helhed i bilag 3. De vigtigste uddrag af landskabsanalysen er gengivet herunder:

Inden for karakterområdet er landskabet generelt sårbart overfor større tekniske anlæg herunder landbrugsbyggeri, da det i forvejen i mindre grad er påvirket heraf. Særligt sårbart er byggehøjden, der bryder med landskabets skala-forhold.

I området omkring Sønderhedevej 42 er der i forvejen en del landbrugsbyggeri (særligt minkfarme) nær Vestkystvejen. Det ansøgte byggeri placeres i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på ejendommen vest for Vestkystvejen, og det afviger dermed ikke fra den øvrige bebyggelsesstruktur i området.

Der er meget sparsomt beplantet ud mod Vestkystvejen, og derfor virker husdyrbruget fremtrædende ved færdsel ad vejen. Idet gyllebeholderen etableres væk fra vejen, bag ved plansiloerne, og højden på beholderen ikke overstiger øvrige foder- og gødningsopbevaringsanlæg, er beholderen kun delvis synlig i landskabet.

Der kan jf. husdyrbrugloven ikke stilles krav til det eksisterende gårdanlæg, medmindre der er tale om et ganske særligt forhold, hvilket der ikke er i dette tilfælde. Det anbefales dog, at der etableres beplantning ud mod Vestkystvejen, for at begrænse indsigten til gårdanlægget, der ligger højt i terrænen uden beplantning til at understøtte placeringen.

Ammoniakpåvirkning af naturområder

I husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er der fastlagt beskyttelsesniveauer for ammoniak. Dette beskyttelsesniveau skal anvendes ved vurdering af, om husdyrbruget medfører væsentlige virkninger på miljøet. I særlige tilfælde kan der stilles vilkår, der rækker udover det fastsatte beskyttelsesniveau.

Ligeledes påhviler det kommunen at vurdere konkret, om en ansøgt aktivitet vil være i overensstemmelse med Habitatdirektivforpligtelserne. Ifølge bekendtgørelsen om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter³, skal der foretages en vurdering af, om projektet i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt. Desuden skal der ske en vurdering af om det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV eller ødelægge de plantearter der er optaget i Habitatdirektivets bilag IV.

Ammoniakemission

I ansøgningen beregnes ammoniakemissionen fra husdyrbruget.

Driftstype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	2098,5	523,2	2621,7
Nudrift	1975,0	166,0	2141,0
8 års-drift	1975,0	166,0	2141,0

Tabel 8: Samlet ammoniakemission fra husdyrbruget (stald og lager)

³ Bekendtgørelse nr. 926 af 27. juni 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Beregningerne viser, at ammoniakemissionen øges fra 2.141,0 kg N/år til 2.621,7 kg N/år.

Naturvurdering for Sønderhedevej 42

På ejendommen sker der påvirkning af omgivende naturområder gennem emission af ammoniak fra anlægget. De følgende afsnit belyser konsekvenserne af næringsstofpåvirkningen for nationalt og internationalt beskyttede naturområder og arter. Ud fra nedenstående redegørelse vedrørende ammoniakpåvirkning fra anlægget vurderer Esbjerg Kommune samlet set, at tilladelsen ikke vil medføre væsentlige negative konsekvenser for omkringliggende Natura 2000-områder eller de arter og naturtyper, områderne er udpegede for at beskytte. Ligeledes vurderes tilladelsen ikke at medføre væsentlige tilstandsændringer af § 3-beskyttede naturtyper eller væsentlige påvirkninger af yngle- og rasteområder for de strengt beskyttede bilag IV-arter.

Ammoniakpåvirkning af § 3-naturområder indenfor 1.000 meter

Der ligger flere § 3-beskyttede naturområder indenfor 1.000 m fra ejendommens anlæg. Ud fra den beregnede deposition på arealer op til 1.000 m væk er det vurderet, at depositionen på naturområder længere væk vil være meget lille, og derfor som hovedregel ikke vil kunne medføre væsentlig påvirkning af naturområderne. Baggrundsbelastningen med luftbåren kvælstof er på gennemsnitligt 14,4 kg N/ha/år i Esbjerg Kommune. Der kan dog være væsentlige lokale variationer. Omkring anlægget er baggrundsbelastningen på gennemsnitlig 14,3 kg N/ha/år.

Med vedtagelse af husdyrbrugloven (lovforslag L114) ændres der ikke på det beskyttelsesniveau for ammoniak, som blev fastlagt i den tidligere husdyrbrugslov (lovforslag L12). Det fremgår af forarbejderne til husdyrloven (lovforslag L12 og efterfølgende lov nr. 122/2011) og gældende klagenævnspraksis (jf. NMK-132-00091 og NMK-132-00109), at overholdelse af husdyrbruglovens beskyttelsesniveau som altovervejende hovedregel vil være tilstrækkeligt til, at undgå væsentlig miljøpåvirkning med ammoniak. Det kan dog i helt særlige tilfælde, herunder i særlig grad hvis Natura 2000-kortlægningen ikke er korrekt, være behov for at foretage en konkret vurdering efter habitatreglerne.

I den konkrete sag vurderes det ud fra Esbjerg Kommunes kendskab til området og den stedlige kortlægning, at der ikke er grund til at tro, at kortlægningen er utilstrækkelig.

Vurdering i forhold til kategori 1,2 og 3 natur

Repræsentative naturområder inden for 1.000 m fra anlægget er blevet nummereret med et tal svarende til punkterne angivet på oversigtskortet (kort 7).

Kort 7: Anlægget med omkringliggende naturområder og nummererede naturpunkter. Cirklen har en radius på 1.000 m.

I tabel 9 ses en oversigt over naturpunkterne med angivelse af mer- og totaldeposition, afstand til anlæg, andre husdyrbrug, der bidrager kumulativt samt naturkategori og beskyttelsesniveau. Naturkategori og beskyttelsesniveau er fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Naturpunkt (nr. og naturtype)	Merbelastning (kg N/ha/år)	Totalbelastning (kg N/ha/år)	Afstand fra anlæg (m)	Naturkategori	Kumulation*	Beskyttelsesniveau**
1. Skov	1,4 / 0,6	4,1 / 2,4	150 m	Måske 3	Ej relevant	Se tekst
2. Hede	0,5	1,8	300 m	3	Ej relevant	1,0 kg N/ha/år i merbelastning
3. Eng/sø	0,0	0,1	950 m	Ingen	Ej relevant	Intet
4. Eng/Mose	0,1	0,1	700 m	3	Ej relevant	1,0 kg N/ha/år i merbelastning
5. Eng/Mose	0,1	0,1	800 m	3	Ej relevant	1,0 kg N/ha/år i merbelastning

Tabel 9. Naturpunkter med beregnet ammoniakbelastning.

* Antal andre husdyrbrug der bidrager til kumulation.

**Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens §§26-29.

Etablering, udvidelse og ændring af husdyranlæg eller gødningsopbevaringsanlæg på husdyrbrug er ikke tilladt, hvis anlægget ligger mindre end 10 m fra kategori 1 og 2 natur. I den konkrete sag ligger der ikke naturområder omfattet af kategori 1 og 2 natur inden for 10 m fra anlægget.

Det fremgår af tabellen, at der ved det ansøgte sker afsætning af ammoniak på kategori 3 natur med nummer 1, 2, 4 og 5. Ifølge beskyttelsesniveauet kan der – på baggrund af en konkret vurdering – stilles krav til den maksimale merdeposition af ammoniak på kategori 3 natur. Kravet kan ikke være under 1,0 kg N/ha/år. Som det fremgår af tabellen, er merdepositionen mindre end eller lig 1 kg N/ha/år på alle lokaliteter, undtagen lokalitet 1.

Konkret vurdering ift. lokalitet 1

Skoven umiddelbart nord for anlægget kan være omfattet af beskyttelsesniveauet for kategori 3 natur jf. ammoniakfølsom skov.

Skoven er besøgt den 21. november 2018. Lokaliteten fremstår som kronedannende skov. Træerne er en blanding af overvejende løvfældende træer, eg, bøg, kirsebær, røn, glansbladet hæg, rødgran og enkelte fyr. Særligt i midten af lokaliteten er der en del gran og fyr.

Der ses en klar succession i plante og svampefloraen fra skovens sydlige kant og ind mod midten af lokaliteten. Langs den sydlige udkant ses der ingen svampe og generelt fremstår lokaliteten artsfattig og domineret af græsser og/eller førne. Der ses ingen steder i lokaliteten laver, bortset fra et enkelt eksemplar af *Hypogymnia physodes*.

Omtrent 50 meter inden i lokaliteten ses flere svampearter (Skørhatte og Violet Amatysthat) og små partier af hedelyng. Det vurderes, at skoven herinde har en højere naturkvalitet, end der ses langs den sydlige rand.

Langs skovens nordlige udkant findes et bælte af hede. Heden er tilgroet og fremstår som en del af skoven. Her ses også en udtalt tendens til, at græsser dominerer bundfloraen, og der ses først hedelyng og svampe længere inde i lokaliteten. Der er ingen kategori 1 og 2 natur i nærheden af anlægget. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveau er således overholdt.

Det vurderes derfor, at der ikke vil være væsentlige beskyttelsesinteresser forbundet med skoven før i hvert fald 50-80 meter inde i skoven. Der er foretaget to depositionsregninger til skoven. Denne ene beregning (det høje tal i tabel 9) er foretaget i skovens sydlige udkant, og den anden er foretaget 50 meter inde i skoven (det lave tal i tabel 9).

Som det ses, overholdes beskyttelsesniveauet for kategori 3 natur i den naturmæssigt værdifulde del af skoven, og beskyttelsesniveauet er derfor med sikkerhed overholdt.

Samlet set vurderer Esbjerg Kommune, at beskyttelsesniveauet for kategori 1, 2 og 3 natur er overholdt, og at der ikke er behov for at stille skærpede vilkår for at begrænse kvælstofdepositionen på lokaliteterne. Det vurderes, at overholdelse af beskyttelsesniveauet er tilstrækkeligt til at sikre mod tilstandsændring af lokaliteterne.

Vurdering i forhold til naturlokaliteter ikke omfattet af kategori 1-3

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens beskyttelsesniveau omfatter langt størstedelen af de naturbeskyttede lokaliteter, der findes i det åbne land. Der er dog enkelt lokalitetstyper, der ikke er omfattet. Det drejer sig i den konkrete sag om nogle søer og ferske enge omkring anlægget.

Der er registreret flere søer indenfor 1.000 m fra anlægget (kort 7). For små søer i agerlandet gælder generelt, at de er fosforbegrænsede, og at det derfor primært er tilførsel af fosfor via overfladeafstrømning fra omgivelserne, der påvirker dem. Det vurderes derfor, at ammoniakpåvirkning af søerne fra anlægget vil være af mindre betydning og ikke væsentlig.

For de omkringliggende ferske enge gælder, at der ikke er registreret særligt ammoniakfølsomme naturtyper på arealerne.

Det vurderes samlet, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af naturlokaliteter, som ikke er omfattet af kategori 1-3 ved det ansøgte. Esbjerg Kommune vurderer derfor, at der ikke er grund til at stille skærpede vilkår til ammoniakreduktionen.

Bilag IV-arter

I forbindelse med miljøvurderingen af et husdyrbrug skal der ske en særlig vurdering mht. forekomst af bilag IV-arter. Vurderingen skal, jf. gældende klagenævnsspraksis, tage udgangspunkt i anlæggets påvirkning af omgivelserne.

I den konkrete sag er der ikke kendskab til forekomster af bilag IV-arter indenfor 1.000 meter fra anlægget. Der er således ikke grund til at tro, at der vil ske skade på arterne selv eller deres yngle- eller rastesteder. Der henvises til tilladelsens afsnit om bilag IV-arter.

Samlet vurdering af ammoniakpåvirkning af omgivende natur

De beregnede belastninger af de omgivende naturlokaliteter er lavere end beskyttelsesniveauet, således som det er fastlagt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen. Beskyttelsesniveauet er således overholdt.

På grundlag af ovenstående gennemgang af påvirkning for de enkelte naturpunkter, beskyttede arter, samt vurderingen vedrørende kumulative effekter fra omgivende husdyrbrug, vurderes det, at der ved det ansøgte ikke vil ske væsentlig påvirkning af natur omkring anlægget.

Ammoniakpåvirkning af Natura 2000-områder fra anlæg

Påvirkningen af naturområder ved ammoniak mere end 1.000 m fra anlægget vurderes som tidligere nævnt at være så lille, at den ikke kan forventes at have væsentlig betydning.

Det nærmeste Natura 2000-område ligger ca. 0,95 km fra anlægget. Det drejer sig om habitatområde nr. 78 - Vadehavet. Området modtager en totaldeposition på 0,1 kg N/ha/år fra ejendommen. Dette inkluderer en merbelastning på 0,0 kg N/ha/år i forbindelse med ansøgningen.

Selvom belastningen er lille, påhviler det altid den godkendende myndighed at sikre at de særlige beskyttelsesinteresser der er forbundet med internationale naturbeskyttelsesområder. Med afsæt i Waddenzee-dommen (EF-domstolens dom af 7. september 2004 i sag C-127/02) fastlægges det, at der skal foretages en konsekvensvurdering hvis det ikke på baggrund af objektive kriterier kan udelukkes, at

projektet i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke habitatområdet væsentligt eller når projektet risikerer at skade områdets bevaringsmålsætning.

En konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3 indebærer, at alle de aspekter af et projekt, som i sig selv eller i sammenhæng med andre planer eller projekter kan påvirke bevaringsmålsætningen, skal identificeres før projektets godkendelse under hensyn til bedste videnskabelige viden på området. Der kan kun meddeles godkendelse af et projekt, hvis miljømyndigheden ud fra konsekvensvurderingen har opnået vished for, at projektet ud fra et videnskabeligt synspunkt, ikke har skadelige virkninger på habitatområdets integritet.

Tilladelsen gives med afsæt i det beskyttelsesniveau, der er fastlagt Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug. Overholder husdyrbruget beskyttelsesniveauet, vil det jf. principiel klagenævnsafgørelse (NMK-132-00109) som hovedregel medføre, at husdyrbrugets ammoniakpåvirkning af omgivende Natura 2000-områder er uvæsentlig.

Det er Esbjerg Kommunes opfattelse, at der ikke er forhold der gør, at hovedreglen skulle være tilsidesat. I vurderingen er der lagt vægt på, at den stedlige kortlægning af habitatnaturtyper vurderes at være retvisende. Der er således ikke grund til at tro, at der findes ukortlagte habitatnaturtyper omkring anlægget. Områdernes bevaringsmålsætning fremgår af de vedtagne Vand- og Natura 2000-planer.

Af indsatsprogrammet for de gældende Natura 2000-planer for perioden 2016-21, fremgår det, at reduktion i kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Med overholdelse af beskyttelsesniveauerne fastlagt i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen og i bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. gennemføres den nævnte reduktion af kvælstofdepositionen på de ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områderne.

Miljøgodkendelse af husdyrbrug bidrager til opfyldelsen af Natura 2000-planernes målsætninger ved overholdelse af de i ovennævnte bekendtgørelser fastlagte beskyttelsesniveauer og bidrager derved også til gennemførelsen af vandområdeplanlægningen efter vandrammedirektivet. Direktivet er gennemført ved lov om vandplanlægning og senest udmøntet i vandområdeplaner 2015-2021 (2. planperiode).

Vand- og Natura 2000-planerne giver derfor ikke i sig selv anledning til en skærpelse af beskyttelsesniveauerne nedenfor.

I den konkrete sag vurderer Esbjerg Kommune samlet ud fra ovenstående afsnit vedrørende vurdering af naturområder inden for 1.000 m fra anlæg, herunder den kumulative effekt fra andre ejendomme, at der ikke vil ske en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder eller de arter og naturtyper områderne er udpeget for at beskytte. Kommunen bemærker endvidere, at beskyttelsesniveauet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen er overholdt. Kommunen finder derfor ikke, at der er grundlag for at stille skærpede vilkår eller meddele afslag hvad angår ammoniakpåvirkning af Natura 2000-områder fra anlægget.

Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter)

Af habitatdirektivets bilag IV fremgår en række særlige dyre- og plantearter, der kræver streng beskyttelse. Esbjerg Kommune har konkret vurderet det ansøgte projekt i forhold til, hvorvidt dyrearternes yngle- og rasteområder kan beskadiges i arternes naturlige udbredelsesområde, og hvorvidt plantearterne kan blive ødelagt som følge af det ansøgte. Til vurderingen af arternes udbredelse og levesteder er anvendt "Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV" (faglig rapport nr. 635 fra Danmarks Miljøundersøgelser) og kommunens øvrige kendskab til arternes forekomst. De danske arter på habitatdirektivets bilag IV kan endvidere ses i denne tilladelses bilag 4.

Ud fra det generelle kendskab til arternes forekomst i Esbjerg Kommune vurderes det, at der kan være odder, snæbel, marsvin, vandflagermus, sydflagermus, pipistrel flagermus, markfirben og spidssnudet frø indenfor lokalområdet. Derudover er der specifikt kendskab i kommunen til forekomster af grøn mosaikguldsmed (ca. 28 km syd for anlægget), grøn kølleguldsmed (ca. 30 km sydøst for anlægget), strandtudse (ca. 11 km syd for anlægget), løgfrø (ca. 26 km sydøst for anlægget), stor vandsalamander (ca. 29 km øst for anlægget) og birkemus (ca. 2,8 km øst for anlægget).

Vedrørende arterne grøn mosaikguldsmed, grøn kølleguldsmed, birkemus, stor vandsalamander, løgfrø, strandtudse og spidssnudet frø vurderer Esbjerg Kommune, ud fra afstanden til de kendte forekomster og jf. gennemgangen vedrørende påvirkning af naturområder fra ammoniakdeposition fra anlæg, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af arternes yngle- og rastesteder ved det ansøgte.

Flagermus benytter ofte hulheder i træer eller huse som opholdssted om dagen og under vinterdvalen. Føden består af insekter som fanges i luften nær vådområder, marker, skove og levende hegn. De enkelte arter af flagermus har forskellige præferencer mht. fødesøgningsområde og sommer- og vinterophold. Der er ingen registreringer af flagermus nær ejendommens anlæg, men det kan ikke udelukkes at én eller flere arter kan raste eller yngle i området omkring anlægget. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ indflydelse på flagermus, da hverken opholdssteder eller fødegrundlag påvirkes ved etablering og driften af anlægget.

Især solbeskinnede skrånninger med veldrænet jord og lav vegetation kan være potentielle yngle- eller rasteområder for markfirben. Det ansøgte vurderes ikke at have en negativ effekt på en eventuel bestand af markfirben, da potentielle yngle- og rastesteder ikke bliver påvirket ved etablering og drift af ejendommens anlæg. Odder er tilknyttet vandløb og søer, hvor de søger føde. Opsplitning af bestande og levesteder, forstyrrelser fra friluftsliv og anlægsarbejder samt ødelæggelse og forringelse af yngle- og rasteområder kan true odderen. Det vurderes jf. vurderingerne i afsnittet om påvirkning af omgivende natur ammoniak fra anlægget, at det ansøgte ikke vil give anledning til en væsentlig påvirkning af vandløb og søer i nærheden af ejendommens anlæg.

Arterne snæbel og marsvin er tilknyttet Vadehavet og tilhørende vandløb. Disse arters yngle- og rastesteder kan, grundet deres særlige karakter og udstrækning, ikke forventes at blive påvirket væsentligt af ammoniakemissionen fra husdyrbruget. Det vurderes derfor, at det ansøgte ikke vil give anledning til væsentlig påvirkning af de omgivende vandløb og marine områder (Vadehavet), som de nævnte arter benytter som raste- og ynglesteder.

Samlet konkluderes det på baggrund af ovenstående vurderinger, at projektet ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for de forekommende bilag IV-

dyrearter. Der kendes ikke til forekomster af bilag IV-plantearter som kan påvirkes eller ødelægges af projektet.

Bedst tilgængelige teknik (BAT)

Hvis ammoniakemissionen fra husdyrbruget er på mere end 750 kg NH₃-N/år, skal kommunen i forbindelse med miljøtilladelsen sikre sig, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget (stald og lager) er reduceret til et niveau, der svarer til det niveau for emission, der kan nås ved at anvende "bedst tilgængelig teknik (BAT)".

Den maksimale emissionen fastlægges på baggrund af reglerne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen og beregningerne sker via ansøgningssystemet. Det er op til det enkelte husdyrbrug at beslutte, hvilke virkemidler der tages i brug for at opfylde kravet til maksimal emission. Det er dog et krav, at de anvendte virkemidler er anført på Miljøstyrelsens teknologiliste.

I ansøgningen beregnes den samlede årlig ammoniakemission til 2.622 kg NH₃-N. Da dette niveau for ammoniakemission er lig eller mindre end det beregnede BAT-krav på 2.622 kg NH₃-N vurderer Esbjerg Kommune, at husdyrbruget har reduceret ammoniakemissionen svarende til emissionen ved anvendelse af bedst tilgængelig teknik.

Samlet BAT beregning			
	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	2099	523	2622
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	2099	523	2622
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	0
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 10: Beregning af BAT

BAT-niveauet er fastsat som eksisterende stald, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse. Der er i miljøgodkendelsen fra 2014 anvendt skrabere på spalter i kostalden.

Der i december 2017 kommet ny viden om ammoniakemission fra kvægstalde. Den nye viden viser, at anvendelse af spalteskraber ikke har en ammoniakreducerende effekt. Spalteskraber fremgår derfor ikke længere af teknologilisten. BAT kravet i ansøgningen er således fastlagt ved at tage udgangspunkt i den emissionsfaktor, der gælder for det pågældende staldsystem uden reduktionseffekt fra en spalteskraber.

Høring

I forbindelse med den 2 ugers offentlige høring har Esbjerg Kommune ikke modtaget bemærkninger til udkastet til miljøtilladelse.

Samlet vurdering

Esbjerg Kommune vurderer, at der kan meddeles tilladelse til husdyrbruget, da det ansøgte ikke medfører væsentlig virkning på miljøet. Husdyrbruget opfylder det gældende beskyttelsesniveau for ammoniak og lugt og vurderes ikke at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.

Bilag 3:

Landskabsanalyse for Sønderhedevej 42, 6710 Esbjerg V

Projekt

I forbindelse med det ansøgte projekt etableres der af udvendige bygningsmæssige anlæg:

- en gyllebeholder med 3.500 m³ opbevaringskapacitet / 893 m² overfladeareal. Dybde 4 m. Højde ca. 2,5 m over terræn. Opføres i grå betonelementer.
- en vaskeplads uden vægge på 4 x 5 m (forudsat at boringen sløjfes).

Kortet herunder viser placering af det ansøgte og de øvrige bygninger.

Bindinger

- KP 18-30 Landskabskarakterområde (561.01 Markbæk-Lifstrup)
- KP 18-30 Kystnærhedszonen
- KP 18-30 Værdifuldt landskab

Landskabskarakterområde

Husdyrbruget er beliggende inden for landskabskarakterområde nr. 561.01, Marbæk-Lifstrup. Indenfor landskabskarakterområderne skal landskabets karakter understøttes og udvikles. Særlige natur- og kulturhistoriske værdier skal søges bevaret.

Kystnærhedszonen

Indenfor kystnærhedszonen må der kun inddrages nye arealer i byzone og planlægges for anlæg i landzone, såfremt der er en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering.

Værdifuldt landskab

Værdifuldt landskab er i særlig grad landskaber, der skal beskyttes og bevares. De umiddelbart smukkeste landskaber er ofte knyttet til ådalene, kysterne og andre vidtstrakte landskaber. Der findes imidlertid også andre områder med landskabelig værdi. Det kan være områder, der tydeligt afspejler de geologiske processer, der har givet landskabet form eller landskaber, som vidner om områdets kulturhistorie.

Større byggerier og tekniske anlæg skal begrænses mest mulig inden for de værdifulde landskaber. Nødvendigt byggeri og anlæg skal tilpasses landskabet ved placering, arkitektur, materiale- og farvevalg, beplantning samt belysning. Tekniske anlæg skal indpasses bedst muligt i terrænet og vigtige udsigtskiler skal friholdes.

Topografi

Terrænet i landskabskarakterområdet er bølget og faldende mod Vadehavet samt vandløbene Alslev Å og Varde Å. Terrænhøjden varierer fra kote 5 til kote 30 m. Hovedparten af vandelementerne er placeret i den vestligste del af karakterområdet omkring Marbæk Plantage.

Det ansøgte byggeri er beliggende mellem Marbæk Plantage og Kokspang i kote ca. 12 m på Esbjerg Bakkeø, hvor terrænet er let bakket.

Bevoksning

Landskabskarakterområdet er karakteriseret af en mosaik af større og mindre skovpartier i samspil med veludviklede læhegn, hede- og mosearealer og agerland.

Beplantningerne i området særligt mod vest og nord mindsker i høj grad indsigten til det ansøgte. Der er indsiget til husdyrbruget fra øst og sydøstlig retning.

Bebyggelse

Områdets bebyggelsesstruktur er præget af sommer- og fritidshuse, landsbyer og spredt bebyggelse med mindre gårde.

Lokalt omkring det ansøgte ligger der flere gårdanlæg i form af minkfarme. Udbygningen af gårdanlægget på Sønderhedevej 42 i tilknytning til eksisterende bygningsmasse vil ikke ændre ved bebyggelsesstrukturen i området.

Infrastruktur/tekniske anlæg

Landskabskarakterområdet er stort set friholdt for større tekniske anlæg. Byranden ind til Esbjerg har dog en påvirkning ind i karakterområdet med dens store skorstene og betydelige bygningsmasse i industriområderne. Der findes to mindre vindmøllegupper i området ved hhv. Kokspang og Guldager. Herudover gennemskæres området af Vestkyststvejen samt hovedvejen mellem Esbjerg og Varde.

Lokalt ved det ansøgte byggeri er det de stedlige veje primært Vestkystvejen, ca. 130 m øst for husdyrbruget, der påvirker landskabet samt de to vindmøller ca. 700 m mod syd ved Kokspang.

Kulturforhold

I Marbæk og omkring Hjerting findes mange gravhøje, bopladser og andre kulturhistoriske spor.

Inden for karakterområdet findes mange historiske og kulturhistoriske elementer. Omkring Marbæk er karakterområdet præget af den kontinuerlige, rekreative anvendelse og plantagedriften.

Der er i området omkring Hjerting mange kulturspor fra specielt bronze og jernalder.

Omkring det ansøgte byggeri er der flere beskyttede og ikke beskyttede rundhøje samt beskyttede jord- og stendiger. Ingen af kulturelementerne er i konflikt med det ansøgte byggeri.

Sårbarhed

Karakterområdet er generelt sårbart overfor byggeri og anlæg, der særligt i højden bryder med landskabets lille til mellem skala.

Områdets store andel af bevoksning gør dog, at byggerier og anlæg ofte vil kunne indpasses i landskabet, såfremt der er tale om lavere byggeri, der skærms af med passende beplantning. Omkring områdets lavninger og erosionsdale er landskabet særligt sårbart, og byggeri, tekniske anlæg, skovrejsning m.m. bør derfor etableres med et for anlægget passende afstand hertil.

Det ansøgte byggeri opføres med en højde på ca. 2,5 m, og overstiger dermed ikke højden af de øvrige gødnings- og opbevaringsanlæg på ejendommen.

Konklusion

Inden for karakterområdet er landskabet generelt sårbart overfor større tekniske anlæg herunder landbrugsbyggeri, da det i forvejen i mindre grad er påvirket heraf. Særligt sårbart er byggehøjden, der bryder med landskabets skala-forhold.

I området omkring Sønderhedevej 42 er der i forvejen en del landbrugsbyggeri (særligt minkfarme) nær Vestkystvejen. Det ansøgte byggeri placeres i tilknytning til eksisterende bygningsmasse på ejendommen vest for Vestkystvejen, og det afviger dermed ikke fra den øvrige bebyggelsesstruktur i området.

Der er meget sparsomt beplantet ud mod Vestkystvejen, og derfor virker husdyrbruget fremtrædende ved færdsel ad vejen. Idet gyllebeholderen etableres væk fra vejen, bag ved plansiloerne, og højden på beholderen ikke overstiger øvrige foder- og gødningsopbevaringsanlæg, er beholderen kun delvis synlig i landskabet.

Der kan jf. husdyrbrugsloven ikke stilles krav til det eksisterende gårdanlæg, medmindre der er tale om et ganske særligt forhold, hvilket der ikke er i dette tilfælde. Det anbefales dog, at der etableres beplantning ud mod Vestkystvejen, for at begrænse indsigten til gårdanlægget, der ligger højt i terræn uden beplantning til at understøtte placeringen.

Erhvervsmæssig nødvendighed

Det ansøgte omfatter almindeligt landbrugsbyggeri af en størrelse, der må betragtes som normal og repræsentativ for moderne dansk landbrugsbyggeri. Husdyrgødningsbekendtgørelsen fastsætter bl.a. regler for, hvor stor en opbevaringskapacitet for husdyrgødning, der som minimum skal være på et husdyrbrug. På Sønderhedevej 42 er der ikke tilstrækkelig opbevaringskapacitet i egne beholdere, og derfor er der indgået en aftale om opbevaring af husdyrgødning på en anden ejendom. På den baggrund vurderes det, at det ansøgte er erhvervsmæssigt nødvendigt for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom.

Bilag 4:

Natura 2000-områder og det samlede udpegningsgrundlag for disse, samt de særligt beskyttede arter:

Udpegningsgrundlag - habitatområder

Habitatområde 78 Vadehavet med Ribe Å, Tved Å og Varde Å vest for Varde

Arter:

1095 Havlampret (*Petromyzon marinus*)

1096 Bæklampret (*Lampetra planeri*)

1099 Flodlampret (*Lampetra fluviatilis*)

1103 Stavsild (*Alosa fallax*)

1106 Laks (*Salmo salar*)

1113 *Snæbel (*Coregonus oxyrhynchus*)

1351 Marsvin (*Phocoena phocoena*)

1355 Odder (*Lutra lutra*)

1364 Gråsæl (*Halichoerus grypus*)

1365 Spættet sæl (*Phoca vitulina*)

Naturtyper:

1110 Sandbanker med lavvandet vedvarende dække af havvand

1130 Flodmundinger

1140 Mudder- og sandflader blottet ved ebbe

1150 * Kystlaguner og strandsøer

1160 Større lavvandede bugter og vige

1170 Rev

1310 Vegetation af kveller eller andre enårige strandplanter, der koloniserer mudder og sand

1320 Vadegræssamfund ¹⁾

1330 Strandenge

2110 Forstrand og begyndende klitdannelser

2120 Hvide klitter og vandremiler

2130 * Stabile kystklitter med urteagtig vegetation (grå klit og grønsværklit)

2140 * Kystklitter med dværgbuskvegetation (klithede)

2160 Kystklitter med havtorn

2170 Kystklitter med gråris

2180 Kystklitter med selvsåede bestande af hjemmehørende træarter

2190 Fugtige klitlavninger

2310 Indlandsklitter med lyng og visse

2330 Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene

3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden

3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger

3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

3160 Brunvandede søer og vandhuller

3260 Vandløb med vandplanter

4010 Våde dværgbusksamfund med klokkelyng

4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)

6210 Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (* vigtige orkidélokalteter)

6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund

6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop

7150 Plantesamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør

7230 Riggær

9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund

91D0 * Skovbevoksede tørvemoser

91E0 Elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld

¹⁾ Vadegræs er indført (ca. 1930) til Danmark og er invasiv. Typen kræver derfor ikke beskyttelse

Udpegningsgrundlag - fuglebeskyttelsesområder:

Y=Ynglende i.h.t. DMU's database

T=Trækkende i.h.t. DMU's database

Kriterier (F1-F7, se www.blst.dk)

SPA 57 Vadehavet

Bramgås		T	F2, F4
Klyde	Y	T	F1,F2, F4
Hvidbrystet præstekrave	Y	Tn	F1,F2

Hjejle		T	F2, F4
Mosehornugle	Y		
Blåhals	Y		
Lille kobbersneppe		T	F2, F4
Dværgmåge		Tn	F2, F5
Sandterne	Y		F1
Splitterne	Y		F1
Fjordterne	Y		F1
Havterne	Y		F1
Dværgterne	Y		F1
Mørkbuget knortegås		T	F4
Lysbuget knortegås		T	F4
Gravand		T	F4
Pibeand		T	F4
Krikand		T	F4
Spidsand		T	F4
Skeand		T	F4
Ederfugl		T	F4
Sortand		T	F4, F7
Strandhjejle		T	F4
Strandskade		T	F4
Stor regnspove		T	F4
Rødben		T	F4
Hvidklire		T	F4
Islandsk ryle		T	F4
Havørn		T	
Blå kærhøg		T	
Vandrefalk		T	
Kortnæbbet gås		T	
Grågås		T	
Sandløber		T	F4
Bilag IV-arter:			
Fortegnelse over i Danmark nuværende naturligt hjemmehørende arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV (evt. blot som strejfgæster, markeret med "):			
<i>Dyrearter</i>			
Pattedyr			
Alle arter af småflagermus (Microchiroptera spp.)			
Hasselmus (Muscardinus avellanarius)			
Birkemus (betulina)			
Odder (Lutra lutra)			
Marsvin (Phocoena phocoena)			
Alle andre arter af hvaler (Cetacea spp.)			
Krybdyr			
Læderskildpadde (Dermochelys coriacea)			
Uægte karett ("Caretta caretta")			
Bastardskildpadde (Lepidochelys kempii)"			
Europæisk sumpskildpadde (Emys orbicularis)			
Markfirben (Lacerta agilis)			
Padder			
Stor vandsalamander (Triturus cristatus)			
Klokkefrø (Bombina bombina)			
Løgfrø (Pelobates fuscus)			
Løvfrø (Hyla arborea)			
Spidssnudet frø (Rana arvalis)			
Springfrø (Rana dalmatina)			
Strandtudse (Bufo calamita)			
Grønbroget tudse (Bufo viridis)			
Fisk			
Snæbel (Coregonus oxyrhynchus)			
Insekter			

Bred vandkalv (*Dytiscus latissimus*)
Lys skivevandkalv (*Graphoderus bilineatus*)
Eremit (*Osmoderma eremit*)
Sortpletet blåfugl (*Maculinea arion*)
Grøn mosaikguldsmed (*Aeshna viridis*)
Stor kærguldsmed (*Leucorrhinia pectoralis*)
Grøn kølleguldsmed (*Ophiogomphus cecilia*)

Bløddyr

Tykskallet Malermusling (*Unio crassus*)

Planter

Enkelt månerude (*Botrychium simplex*)
Vandranke (*Luronium natans*)
Liden Najade (*Najas flexilis*)
Fruesko (*Cypripedium calceolus*)
Mygblomst (*Liparis loeselii*)
Gul stenbræk (*Saxifraga hirculus*)
Krybende sumpskærm (*Helosciadium repens* (= *Apium repens*))

Produktion: Esbjerg Kommune
Foto: Torben Meyer

Esbjerg
Kommune

Torvegade 74, 6700 Esbjerg
Tlf: 7616 1616 - Fax: 7616 0969
miljo@esbjergkommune.dk
www.esbjergkommune.dk